

EKFRASEN

Når lyrikere inspireres av billedkunst

Med bakgrunn i boka *Poesi og bildekunst* 2011. Ole Karlsen (red.)

Og vinteren hvisker til mennesket:

hold fast ved min kulde
hold fast ved stjernene
hold fast ved sneen
som lik et forlatt hus
gir ekko av de fraflyttedes
stemmer
for våren kommer da evigheten
viker
og blomstrer i øyeblikkets
avsinn

Gunvor Hofmo (1921-1995) Over Harald Sohlberg
Harald Sohlberg (1869-1935) Vinternatt i Rondane, 1914

Bildet åpnet
seg, jeg
gikk inn
i det med
fiskestangen min og
fisket en
spurv
– en gul
spurv

Arild Nyquist

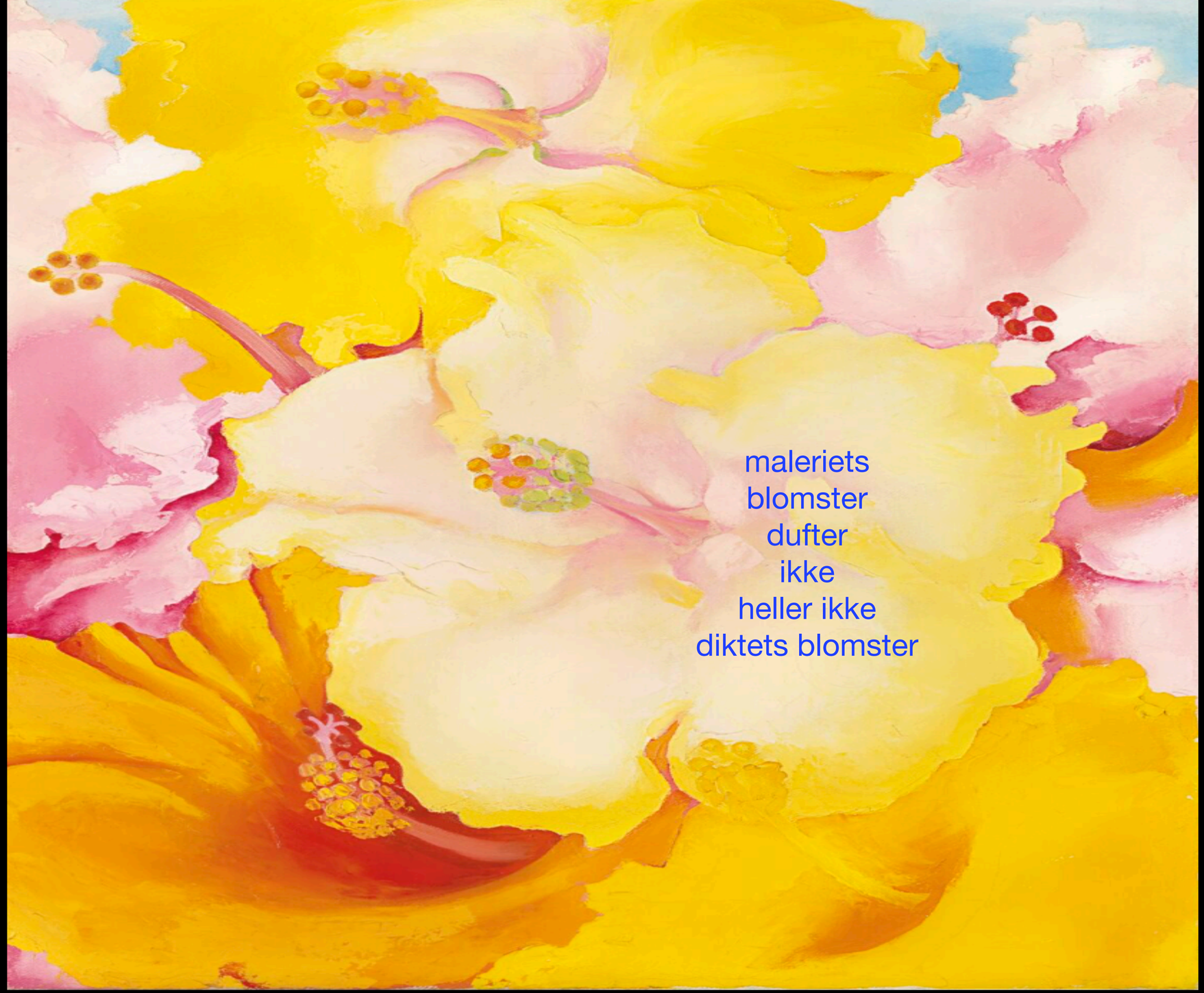
Maleri er stum poesi
Poesi er talende bilder

Simonides fra Keos (556-468)

The mystery of seeing
is seeing the mystery.

Daniel Bonnell

En
påminnelse

Ein naken gipsfot i vinduskarmen
vindauga står ope, kanarifuglen i
buret kvitrar i vårlufta, over vågen
ser vi eit stort skip,
det flyt utover i disen, –
og etter ei stund oppdagar vi at
det er drege høgt opp på land

Eldrid Lunden (1940-)
Til eit bilete av Martinus Rørbye

Martinus Rørbye (1803-1848)
Utsyn fra kunstnerens vindu, 1825

Pieter Bruegel d.e. (1525-1569) Jegerne i snøen 1565

Jegerne
kommer ut av skogen, jakthundene
i følge. Fikk de noe vilt
er det nedlagt
nå. Jegerne trasker gjennom snøen, de er
slitne. En fugl
styrter ut fra treet, fire andre hviler
på hver sin kvist, noen kvinner
bøyd over et bål. Endelig tilbake i landsbyen
slik maleren Brueghel så den
for fire hundrede
år siden. Jaktfolk, hunder, fugler, kvinner og han
som førte
penselen, de er alle
borte nå. I bakgrunnen
to islagte dammer, der folk går på
skøyter. De ser merkelig
levende ut. Røde om kjakan, selv om det er for langt unna
til at man ser
skøyteløpernes røde kjaker

Jegerne

Jan Erik Vold (1939-)

Pieter Bruegel d.e. (1525-1569) Jegerne i snøen 1565

Adolph Tidemand (1814-1876) & Hans Fredrik Gude (1825-1903)
– Brudefærden i Hardanger 1848

Brudefærden

Der aander en tindrende Sommerluft
Varmt over Hardangerfjords Vande,
Hvor høit mod Himlen i blaalig Duft
De mægtige Fjelde stande.
Det skinner fra Bræ, det grønnes fra Li,
Sit Helligdagsskrud står Egnen klædt i –
Thi se! over grønklare Bølge
Hjemglider et Brudefølge.

Som en Oldtids Kongedatter saa prud
Med Guldkrone på og Skarlagen,
I Stavnen sidder den prægtige Brud,
Saa fager, som Fjorden og Dagen.
Lyksalig Brudgommen svinger sin Hat,
Nu fører han hjem sin dyreste Skat,
Og ser i de Øine milde
Sit Liv som et Bryllupsgilde.

Alt risler det lokkende Tonefald
Av gangar og Slaat over Voven,
Fra Fjeld til Fjeld ruller Bøssens Knald,
Og Glædesraab svare fra Skoven.
Med Brudens Terner drives der Skjemt,
Og Kjøgemesteren har ikke glemt
At fylde ustanselig Kruset,
Til Ære for Brudehuset.

Saa drage de frem med lysteligt Spil
Hen over den blinkende Flade,
Og Baad efter Baad sig slutter dertil
Med Bryllupsgjæster saa glade.
Der blaaner fra Kløft, der skinner fra Bræ,
Der dufter fra blomstrende Abildtræ –
Ærverdig står Kirken paa Tangen
Og signer med Klokkeklangen.

I dette bævende, flygtige Nu,
Før Draaben av Aaren er trillet, –
Har Kunsten fæstet med kjærlig Hu
Det hele, straalende Billed.
Og løfter det stolt for Verden frem,
At Alle kan kjende vort herlige Hjem
Og vide de Eventyr klare,
Som Norges Fjorde bevare.

Andreas Munch (1811–1884)
skrev diktet i 1848

Livstreet

- og livet er eit tre med fantastiske frukter -
med blomar og menneske, fuglar og stjerner
i solgult og sjokkrosa, irrgrønt og purpur,
men aldri grått, det finst ikkje grått
i Mexicos sjel, ingen dagar er grå,
ingen tankar, ord eller andlet er grå.
for alt eksploderer i livets og dødens
enkle og varme og tragiske fargar
slik livet og døden spring ut i blomar
og song, og dette er treet, forma
av draumar og vatna med blod og tårer,
eit tre med røter i mørkaste molda
eit skrøpeleg verk av forgjengeleg støv,
men ein gong vil fuglen på øvste greina
slå ut sine venger av leir og lengsel
og flyge mot evige tropeskogar
- ein blå kolibri i soloppgangen

Åse Marie Nesse (1934-2001)

Tiburcio Soteno (1952-)
Arbol de la Vida. Livstre 2001

Hesten og grisen sov heile natta
Medan han samla

Sitt halvferdige liv
I nokre mørke strekar

Han kjende orda i ryggen
Og stønna med armane i lufta

Medan han mumla seg fram
Gjennom laga i kroppen

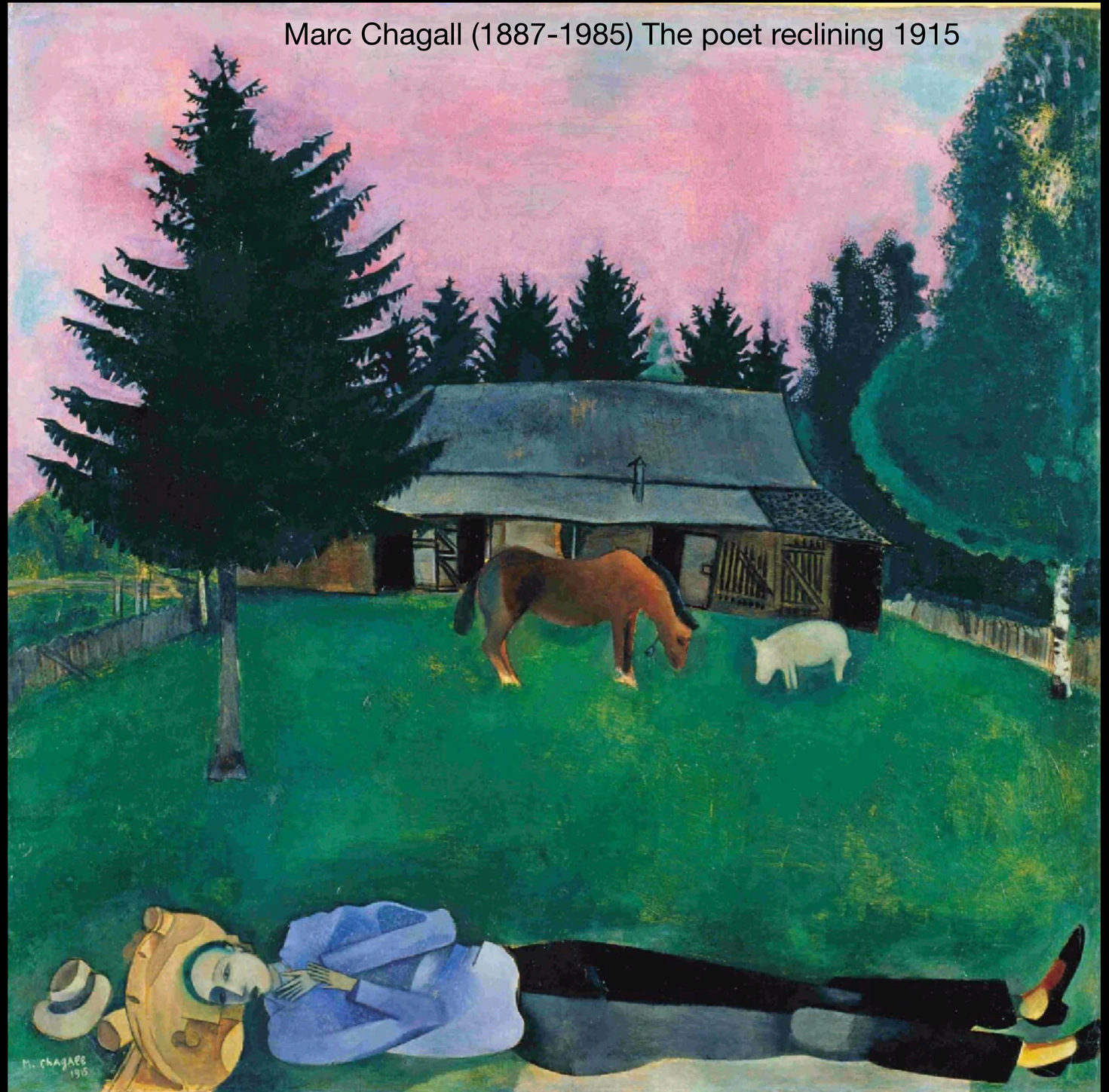
Ei lukt av arbeid og blåklokke
Stod att over arka han tok med

Då han gjekk ut i morgonsola
Og strekte seg i graset

Han sovna der
Hesten og grisen åt opp arka

Mellom høge stille tre

Helge Torvund (1951-)

Marc Chagall (1887-1985) The poet reclining 1915

Kan henda drøymde dei um dette her
å møtast på ein klore, på ein stad
der hegg og apal stend i syreblad
og bløm er slik ei dulgrøn vårnatt nær

ved fjorden? Vera saman, planta bær
og så ein innvigd åker rad for rad
med urter bak ein steingard som dei la
kring helga lundar, dei som fyre fer?

Dei er i riket sitt og sår si jord.
Og vårnatti er ljos av draum og gror.
Dei legg kje merke til at ein kjem stilt

i snjoskardet og stig på vatnet no.
Men då dei natta, såg dei månen vod
i gullserk ute der so unders mildt

Til eit Astrup-bilete
Olav H Hauge (1908-1994)

Nikolai Astrup (1880–1928) Vårnatt i hagen, 1909

Kvinnen og øglen

Hvorfor kjemper du ikke, kvinne?

Du, som er slektens mor
lar ditt bryst hvile
i søt vellyst
mot øglens slibrige lemmer,
lar dens dyrehender
favne dine lender.

Har din arm noensinne
vært løftet til kamp?
Den bærer ikke viljegnister
i sin veke bue

Sløve er sansene
som speiles
i det matte smil,
den trette bøyning
av ditt hode.

Gustav Vigeland (1869-1943) Kvinne og øgle 1918

Var der en kamp forut
som du ikke maktet?
Måtte du gi deg hen -
Og var motstanden bare
en henrykt gestus,
en frydefull fortvilelse du nøt
fordi din natur nyter styrken,
skjønn eller heslig.

Der hviler en grusom ro
over favntaket i granitten.
En grotesk fred
mellom slektens bærer
og alt livs ødelegger.

Er *dette* vennskap
den evige sannhet om deg -
Skal alle morgeners sol
brenne på et æreløst symbol?

Hvorfor kjemper du ikke, kvinne!

Astrid Hjertenæs Andersen
(1915-1985)

Skyggen er enten brent ned i golvet eller svever
Som et veldreid sota flak et stykke over de
Bleike plankene. Den ligger utstrakt mens eieren
Har løfta seg opp og sitter naken på en krakk med
Hendene på knærne, på spranget, klar til å liste
Seg vekk og sette skyggen fri.

Hanne Bramness (1959-)

Francesca Woodman
(1958-1981)
Untitled 1976

NOW YOU SEE ME, NOW YOU SEE ME NOT

Utan tittel, 1

Bavianen Maggie tél fingrane sine
Om igjen og om igjen
Ho kjem visst til fire
Blikket hennar søker tilskodaren
Forsiktig? Fortvila?
Det er noe ved denne abstraksjonen
Som ikkje vil bli konkret

Eldrid LUnden (1940-)

Per Maning (1943-) Maggie 1997

Melancolia !

Passeren beskriver ingen sirkel.
Setter ikke noe merke noe sted.
Stigen står mot veggen.
Uten klamrefeste eller klatresteg.
Det skremmer ingen
at sanden ikke-rinner ned i timeglasset.
Klokken forstummet i galgen.
Den magiske tavlen
har sin begrensning i sum 34.
Noen slår aldri inn naglene.
Langt som de er fra hammerens hode. Blankt.
Skriften bokstav for bokstav
henger fast på en Flyvende hund.
Regnbuen stanset i sort.
Ballen er bare ball rund.
Strålene ikke av stjerne sol måne.
Man kan si hva man vil men man vil ikke.
Vekten har ingen funksjon.
Laurbærkransen er gjennomsyret av tørrhet.
Vingene letter aldri.
Det er ingen hender til å gripe kniven linjalen.

Albrecht Dürer (1471-1528)
Melancolia ! 1514

Bruke høvlen. Holde perleposen.
Famle med nøkler i beltet.
Løfte tingene opp og heller ikke slippe dem.
De er allerede sloppet. Innover i seg selv.
Slik ligger hunden med myndesnuten
neddukket i en fullkommen tristesse.
Cupido ser inn i sitt eget ryggspeil.
Med haken på brystet.
Det gjør ikke stenen lettere.
Gjør den heller til ikke-sten.
Menneske-engelen kunne forveksles
med tangen. Letargisk.
Tangens kjever er gått av ledd. I et gjesp.
Den øde veien går tvers gjennom hjernen.
Nedsunket innover.
Utover i vakuum. MEN. Alt kan være like før:
Galgenfugl. Fall. Refleks.
Poesien kan være like om hjørnet.

Astrid Hjertenæs Andersen
(1915-1985)

Ingen stormbølge, ingen malstrøm
bare sakte, stigende flo.
Iingen skrik, ingen knokkelarm,
bare et øye som stirrer inn i horisonten
og husker alt og intet.
Vi er lenket til dette skjær,
du og jeg og et par seidmenn til.

Harald Sverdrup (1923-1992)

Halfdan Egedius (1877-1899) Seidmennene på Skratteskjær 1899

Dreielirespelaren,

Dei samanfuga dagane, ringmuren
Det verkelege reiser seg over deg
i ein brun vegg, svakt hellande
over herja hovud

Dei lukka augo, munnens lydhol
Neven som vrir fram lyden
av noko anna, ei slag meining
Hentar ut det som er utan namn
Ein rein tone riven laus
av skitne hender

Georges de La Tour (1593-1652)
Dreielirespilleren 1620-1625

Spele seg bort
frå kroppens fengsel
ein morter av minne
Svidde byar Flimrande lyst
Skuggar Visna barnekroppar
Eit kjerrelass død

Spele nåden ned over deg,
over oss Eit honninglys
til det garva skinnet ditt, til deg
denne sakte utfalda geografi
av sår og musikk

Paal-Helge Hougen (1945-)

Brancusi-fuglen

Jeg er en fugl, Brancusi.
En storvinget fugl. I flukten. Før flukten.
Før hvilen på klippen.

Før vingene folder seg ut
er jeg ideen i fuglen om fuglen i rommet.
Fuglen som løfter sitt hode motivløst.

Som lys i bevegelse. Treet får eksistens.
Havet blir bølge på bølge og mer enn alt hav, Brancusi.
verden begynner når fuglen letter.

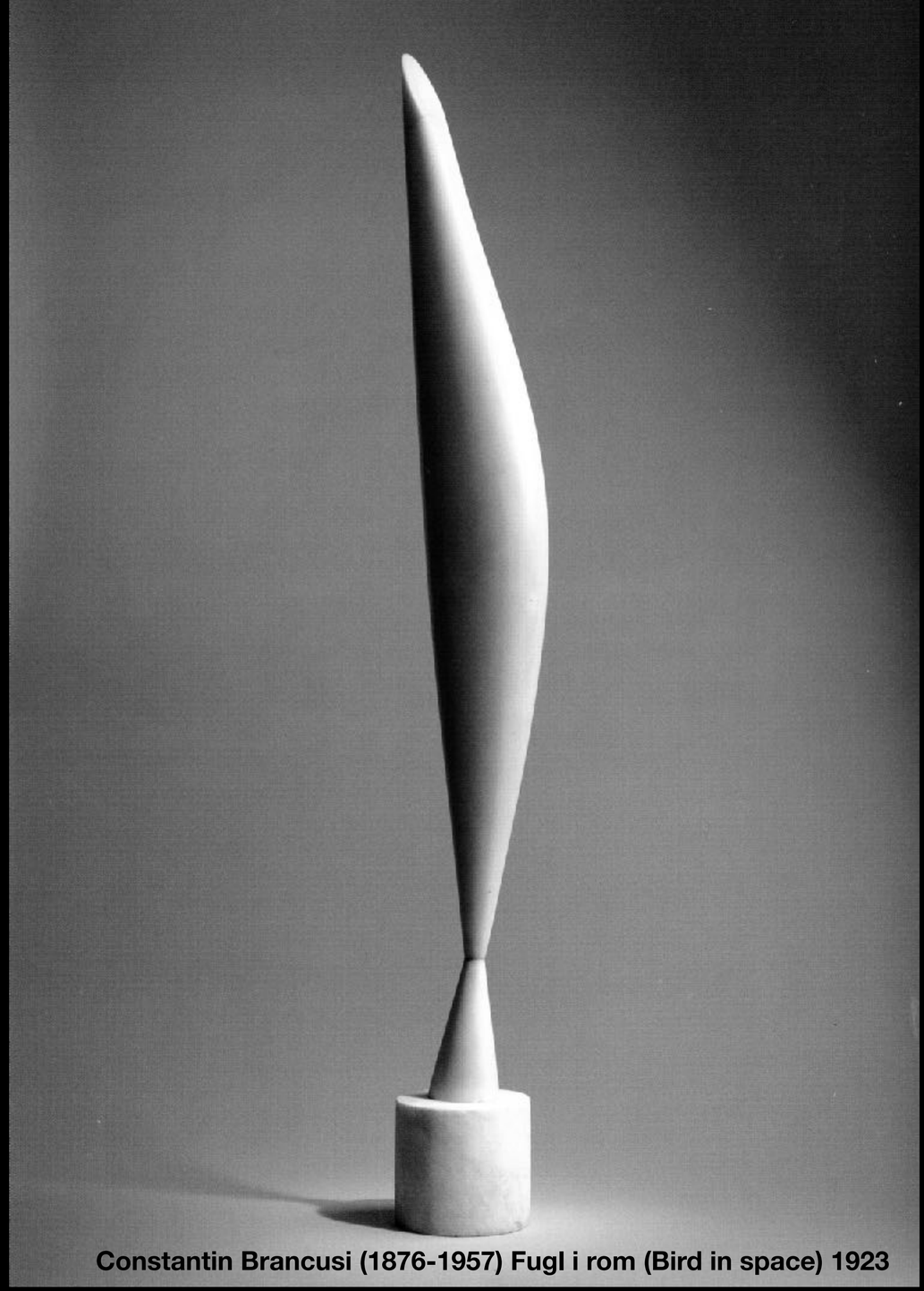
Fuglen tyngre enn kirsebærblomster og sne.
En fugl ulykksalig forelsket i jorden.
I plogfuremulden.

Forelsket i gresset.
Grønt gress som gløder omkring mine aksler.
Holder fast på min trekant-skygge.

Min skygge som flytter seg
over vandrende sletter og vrir seg i elve-speil.
Elver med karper i og derfor musikk. Ditt hjemlands, Brancusi.

Jeg er lett som en sten mellom stener som letter bestandig.
Jeg er en fugl, Brancusi.
Fordi dine hender endelig slipper meg

Astrid Hjertenæs Andersen (1915-1957)

Constantin Brancusi (1876-1957) Fugl i rom (Bird in space) 1923